

ΓΕΝΙΚΟ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
150 East 58th Str. (17th Floor), New York, NY 10155
Tel.: 1-212-751-2404, Fax: 1-212-593-2278

Νέα Υόρκη, 18-9-2008

Πληροφ: Β.Σιταράς

Θέμα: Ο αμερικανικός τραπεζικός κλάδος υπό αναδιάρθρωση

Το τελευταίο διάστημα ο παραδοσιακά πανίσχυρος τραπεζικός κλάδος των ΗΠΑ έχει βρεθεί στο επίκεντρο της παγκόσμιας επικαιρότητας, λόγω της κρίσης την οποία διέρχεται και η οποία προκαλεί αναταράξεις στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Όλα δείχνουν ότι η διέξοδος από την κρίση, όταν τελικά επέλθει, θα σημάνει παράλληλα και τη ριζική αναδιάρθρωση του κλάδου από τη μορφή υπό την οποία τον γνωρίζαμε επί δεκαετίες.

Ο ευρύτερος χρηματοπιστωτικός κλάδος περιλαμβάνει, πέραν ενός συστήματος 12 Κεντρικών ή Ομοσπονδιακών Τραπεζών-Federal Reserve Banks, οι οποίες δημιουργήθηκαν με το νόμο **Federal Reserve Act** του 1913¹, δύο κύριες κατηγορίες *ιδιωτικών* τραπεζών, τις εμπορικές (commercial banks) και τις επενδυτικές (investment banks). Μια τρίτη, ειδική κατηγορία χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων εξειδικεύονται στην αγορά στεγαστικής πίστης (mortgage loans), με πιο γνωστά τα Fannie Mae (1938) και Freddie Mac (1970), που ξεκίνησαν μεν υπό κρατικό έλεγχο, αλλά εν συνεχεία ακολούθησαν πλήρως τους κανόνες τις αγοράς².

1. ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ. Τα 8.430 ιδρύματα (τον Αύγουστο του 2008) της πρώτης κατηγορίας είναι και τα πιο γνωστά στο ευρύ κοινό, καθώς διαθέτουν μεγάλο δίκτυο

¹ Η μεγαλύτερη από τις 12 είναι η Federal Reserve Bank της Ν.Υόρκης, με διαθέσιμα κεφάλαια ύψους 311 δις USD το Μάιο του 2008, και η μικρότερη η Federal Reserve Bank της Μινεάπολης, με κεφάλαια 18 δις.

² Τα εν λόγω δύο ιδρύματα λειτουργούν στη «δευτερογενή αγορά» στεγαστικών δανείων, δηλαδή παρέχουν την απαιτούμενη ρευστότητα στις ίδιες τις τραπεζες-δανειστές της «πρωταρχικής αγοράς», αγοράζοντας από αυτές τα δάνεια.

υποκαταστημάτων λιανικής τραπεζικής σε μία ή περισσότερες Πολιτείες -ενίοτε δε και στο εξωτερικό, με πιο χαρακτηριστική περίπτωση τη Citigroup- και στηρίζονται στις καταθέσεις των δεκάδων εκατομμυρίων πελατών τους, οι οποίες τον Αύγουστο του 2008 ανέρχονταν σε 6,9 τρις USD περίπου (έναντι καταθέσεων 6,3 τρις ευρώ ή σχεδόν 8,9 τρις USD στην Ευροζώνη).

Στον ετήσιο κατάλογο του περιοδικού *Fortune* με τις 500 μεγαλύτερες εταιρείες των ΗΠΑ, ως προς τον κύκλο εργασιών το 2007 («*Fortune 500*»), ο οποίος δόθηκε στη δημοσιότητα το Μάιο του 2008, υπήρχαν 18 εμπορικές τράπεζες. Στην 8^η θέση του καταλόγου βρισκόταν η **Citigroup** (Ν.Υόρκη, έσοδα 159 δις USD το 2007 έναντι 146 δις το 2006, 380.000 εργαζόμενοι), που προέκυψε το 1998 από τη συγχώνευση των Citibank και Travelers, στην 9^η η **Bank of America** (Σάρλοτ, Β.Καρολίνα, έσοδα 119 δις USD το 2007 έναντι 117 δις το 2006, 210.000 εργαζόμενοι), στη 12^η η **J.P.Morgan Chase** (Ν.Υόρκη, έσοδα 116 δις USD το 2007 έναντι 100 δις το 2006, 180.000 εργαζόμενοι), στην 38^η η **Wachovia** (Σάρλοτ, Β.Καρολίνα, έσοδα 55 δις USD το 2007 έναντι 46 δις το 2006, 122.000 εργαζόμενοι) και στην 41^η η **Wells Fargo** (Α.Φραγκίσκος, Καλιφόρνια, έσοδα 53 δις USD το 2007 έναντι 47 δις το 2006, 160.000 εργαζόμενοι). Τα τελευταία χρόνια, πολλοί ξένοι επενδυτές ή και sovereign funds-κρατικά επενδυτικά σχήματα (ιδίως δε από αραβικές και λοιπές ασιατικές χώρες) έχουν εισχωρήσει ως μεγαλομέτοχοι σε πολλές μεγάλες εμπορικές τράπεζες των ΗΠΑ, όπως ο Σαουδάραβας πρίγκηπας Walid bin Talal στη Citibank.

Από την εποχή του νόμου Glass-Steagall Act του 1933 μέχρι και το τέλος του 1999, οι εμπορικές τράπεζες τελούσαν υπό καθεστώς αυξημένης ομοσπονδιακής εποπτείας, για χάρη της προστασίας των καταθετών τους, δηλαδή λειτουργούσαν μέσα σε ένα μάλλον αυστηρό ρυθμιστικό-κανονιστικό πλαίσιο (λ.χ. υποχρέωση εμφάνισης αναλυτικών ισολογισμών), το οποίο αποσκοπούσε στην ελαχιστοποίηση του επενδυτικού ρίσκου. Ο εν λόγω νόμος μπορεί μεν να καταργήθηκε, αλλά τουλάχιστον το βασικό του δημιούργημα παρέμεινε: πρόκειται για την κρατική εταιρεία **FDIC** (Federal Deposit Insurance Corporation), η οποία εγγυάται όλες τις καταθέσεις των 8.430 εμπορικών τραπεζών. Σήμερα η εν λόγω εγγύηση φθάνει μέχρι του ποσού των 100.000 USD ανά καταθέτη και ανά τράπεζα³.

2. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ. Ο έτερος σημαντικός πόλος του χρηματοπιστωτικού κλάδου στις ΗΠΑ είναι -ή μάλλον ήταν- οι επενδυτικές τράπεζες-χρηματοπιστωτικές εταιρείες, συγκεντρωμένες ιδίως στη Ν.Υόρκη στην περίφημη Wall Street (για την ακρίβεια, στο Financial District του Manhattan). Αυτές δεν βασιζόνταν στις μαζικές καταθέσεις, αλλά στο δανεισμό

³ Δηλ. εάν κάποιος πρόσωπο έχει 300.000 USD ισομερώς σε τρεις διαφορετικές τράπεζες, όλα τα χρήματά του είναι ασφαλισμένα.

(δάνεια τύπου «ρέπος» κλπ), προέβαιναν σε ριζοκίνδυνες επενδυτικές κινήσεις μεγάλης ενίοτε κλίμακας, εμφάνιζαν -εκ του νόμου- μόνο συνοπτικούς ισολογισμούς και, γενικά, απολάμβαναν πολύ μεγαλύτερης ελευθερίας κινήσεων από τις εμπορικές τράπεζες. Βασική τους δραστηριότητα ήταν οι καθημερινές αγοραπωλησίες μετοχών, χρεογράφων, παραγώγων και λοιπών χρηματιστηριακών προϊόντων, εξ ου και η εναλλακτική ονομασία “brokerage firms”. Τέλος, λειτουργούσαν ως σύμβουλοι σε IPO (δημόσιες εγγραφές) και M&A (συγχωνεύσεις-εξαγορές). Οι 5 μείζονες επενδυτικές τράπεζες μέχρι και τις αρχές του 2008 ήταν, κατά σειρά μεγέθους, οι Merrill Lynch, Morgan Stanley, Goldman Sachs, Lehman Brothers και Bear Stearns, ενώ πολύ σημαντική παρουσία στις ΗΠΑ έχει και ο κολοσσός του χώρου, η ελβετική UBS.

Ο προαναφερθείς **Glass-Steagall Act** του 1933, τελώντας υπό την επίδραση του «κραχ» του 1929, απαγόρευε αυστηρά επί 66 έτη οποιαδήποτε συνεργασία ή άλλη σχέση των εμπορικών με τις επενδυτικές τράπεζες, με σκοπό την προστασία των πελατών των πρώτων. Επίσης απαγόρευε να διαθέτουν οι πρώτες εξειδικευμένα τμήματα επενδυτικής τραπεζικής. Τελικά, ο νόμος καταργήθηκε από τον **Gramm-Leach-Bliley Act**, που υπέγραψε ο Πρόεδρος Κλίντον το Νοέμβριο του 1999. Περιέργως, όμως, παρά την άρση του συγκεκριμένου «ασυμβίβαστου», μέχρι και τις αρχές του 2008 είχε λάβει χώρα μόνο μία μείζων συγχώνευση εμπορικής με επενδυτική τράπεζα στις ΗΠΑ: ήταν το φθινόπωρο του 2000, όταν η Chase Manhattan εξαγόρασε τη **J.P.Morgan** έναντι τιμήματος 32 δις USD. Εν τω μεταξύ, κάποιες άλλες επενδυτικές τράπεζες είχαν ήδη εξαγοραστεί από ξένους οίκους, όπως η Bankers Trust από την Deutsche Bank (1998) και η Donaldson, Lufkin & Jenrette από την Credit Suisse (2000).

3. Η ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ. Εντούτοις, ένας δεύτερος -και πολύ πιο σημαντικός- γύρος αναδιαρθρώσεων στο αμερικανικό τραπεζικό σύστημα δρομολογήθηκε λίγο μετά την πολύ μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση η οποία ξέσπασε το θέρος του 2007 και ξεκίνησε από τα επισφαλή στεγαστικά δάνεια (high risk mortgage loans ή «subprime» loans). Αυτά εν συνεχεία τιτλοποιήθηκαν και διοχετεύθηκαν στη χρηματιστηριακή αγορά, συσσωρεύοντας τεράστιες ζημίες (υπολογίζονται σε άνω των 500 δις USD μέχρι σήμερα) σε όσες τράπεζες -ιδίως επενδυτικές- βρέθηκαν «εκτεθειμένες» σε αυτά και προκαλώντας τους τεράστιο πρόβλημα ρευστότητας.

Παρά τις συνεχείς παρεμβάσεις, τους τελευταίους 12 μήνες, του συστήματος των 12 Federal Reserve Banks υπό τη νέα -μετά το 2006- διοίκηση του Μπεν Μπερνάνκε (μέσω μιας νέας νομισματικής πολιτικής με κύριο άξονα τη διαδοχική μείωση και των δύο βασικών επιτοκίων και, επίσης, μέσω της χορήγησης γενναίων «ενέσεων» ρευστότητας πολλών δις USD), δεν στάθηκε τελικά δυνατόν να αποτραπούν διαρθρωτικές αλλαγές στον κλάδο, οι οποίες ακόμη βρίσκονται σε εξέλιξη:

Α) Το Μάρτιο του 2008, η 5^η σε μέγεθος επενδυτική τράπεζα, **Bear Stearns**, εξαγοράστηκε -όχι χωρίς βοήθεια ύψους 29 δις USD εκ μέρους της Federal Reserve Bank της Ν.Υόρκης- από την προαναφερθείσα JP Morgan Chase, έναντι μόλις ...236 εκ. USD ή 2 USD ανά μετοχή (τίμημα ίσο με το 1,2% της χρηματιστηριακής αξίας της Bear Stearns ένα χρόνο πριν, όταν η μετοχή της ήταν διαπραγματεύσιμη προς 172 USD!).

Β) Στις 8 Σεπτεμβρίου 2008, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση παρενέβη και ουσιαστικά επανακρατικοποίησε και τους δύο παραπαίοντες κολοσσούς της στεγαστικής πίστης, **Fannie Mae** και **Freddie Mac**⁴, οι οποίοι εμφάνιζαν επισφάλειες ύψους 5,3 τρις USD επί συνόλου 11 τρις USD όλων των στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ. Το ίδιο έπραξε μία εβδομάδα μετά (16/9) και με τη μεγαλύτερη ασφαλιστική εταιρεία της χώρας, **AIG**, αποκτώντας το 80% των μετοχών της ως αντάλλαγμα δανείου ύψους 85 δις δολ.

Γ) Στις 15 Σεπτεμβρίου 2008, η 4^η σε μέγεθος επενδυτική τράπεζα των ΗΠΑ, η **Lehman Brothers**, που εντός του 2008 είδε τη μετοχή της να σημειώνει πτώση άνω του 90%, κατέθεσε αίτηση υπαγωγής της στο «Chapter 11» του Αμερικανικού Πτωχευτικού Κώδικα μετά από δυναμική παρουσία 158 ετών στις αγορές (ενώ λίγο αργότερα ένα τμήμα της εξαγοράστηκε από τη βρετανική Barclays).

Δ) Την ίδια ακριβώς ημέρα (15/9), ανακοινώθηκε η εξαγορά της μεγαλύτερης επενδυτικής τράπεζας, **Merrill Lynch**, από τη Bank of America, έναντι τιμήματος περίπου 50 δις USD⁵.

Κατόπιν τούτων, από τις πάλαι ποτέ κραταιές επενδυτικές τράπεζες της Wall Street απομένουν πλέον μόνον δύο πολύ σημαντικές, η Morgan Stanley και η Goldman Sachs, αλλά άγνωστο για πόσο ακόμη, καθώς οι μετοχές τους καταγράφουν καθημερινά κάθετη πτώση. Η Morgan Stanley βρίσκεται ήδη από εχθές (17/9) σε συζητήσεις συγχώνευσης με την 5^η σε μέγεθος εμπορική τράπεζα των ΗΠΑ, Wachovia. Όπως παρατήρησε ο CEO της Bank of America, της **ισχυρότερης πλέον** -μετά και την απόκτηση της Merrill Lynch- αμερικανικής τράπεζας, Ken Lewis⁶, «η αγορά αμφισβητεί πλέον τη βιωσιμότητα μιας αποκλειστικά (*stand-alone*) επενδυτικής τράπεζας».

Σημειωτέον ότι η Bank of America μπορεί μεν να υπολείπεται της Citigroup σε συνολικό κύκλο εργασιών, αλλά την ξεπερνάει σε κύκλο εργασιών εντός ΗΠΑ, καθώς το 27,6% των εσόδων της Citigroup προέρχεται από τις δραστηριότητές της στο εξωτερικό, έναντι μόλις 5,5% της Bank of America. Επίσης είναι πρώτη αμερικανική τράπεζα και σε υποκαταστήματα (5.700+) και σε χρηματιστηριακή αξία (121 δις USD, έναντι, όμως, 221 δις USD ένα χρόνο πριν) και, το

⁴ Βλ. λεπτομέρειες στο Α.Π.Φ. 2225/3/ΑΣ 2782 έγγραφο της Πρεσβείας Ουάσινγκτων.

⁵ Βλ. λεπτομέρειες στο Α.Π.Φ. 2225/4/ΑΣ 2872 έγγραφο της Πρεσβείας Ουάσινγκτων.

⁶ *Financial Times*, 16/9/2008.

σημαντικότερο ίσως, σε καταθέσεις (με σχεδόν 700 δις USD ή 10% του συνόλου των ΗΠΑ⁷). Εκτός από τη Merrill Lynch, είχε εξαγοράσει το 2007 τη μεγάλη τράπεζα **LaSalle Bank** του Σικάγου έναντι 21 δις USD και, νωρίτερα το 2008, την ιδιαίτερα ισχυρή στη στεγαστική πίστη **Countrywide Financial** της Καλιφόρνιας.

Συμπερασματικά, οδηγούμεθα πλέον στις ΗΠΑ από την αυστηρή διχοτόμηση ολόκληρου του περασμένου αιώνα -που ουσιαστικά διήρκεσε μέχρι το 2008- σε έναν ενιαίο τύπο τράπεζας, την επονομαζόμενη «καθολική τράπεζα» (universal bank). Αυτή θα συνδυάζει μεν τις εμπορικές με τις επενδυτικές-χρηματοπιστηριακές δραστηριότητες, αλλά θα στηρίζεται σε στερέες βάσεις (καταθέσεις) και ως προς το σημείο αυτό αποτελεί, τελικά, μετεξέλιξη της παραδοσιακής (εμπορικής) τράπεζας. «*Πίσω στα βασικά*» (*back to the basics*), είναι η επιταγή των καιρών κατά το ανώτατο στέλεχος της HSBC Holdings, Douglas Flint⁸.

Ο Προϊστάμενος

Νικόλαος Μπελιάς

Σύμβουλος ΟΕΥ Β

ΒΣ/βσ

⁷ Εκ του νόμου, απαγορεύεται ακόμη στις ΗΠΑ μία τράπεζα να συγκεντρώσει πάνω από αυτό το ποσοστό καταθέσεων (10%).

⁸ *Wall Street Journal*, 16/9/2008.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
150 East 58th Str. (17th Floor), New York, NY 10155
Tel.: 1-212-751-2404, Fax: 1-212-593-2278

Πληροφ: Β.Σιταράς

Νέα Υόρκη, 26-9-2008

Θέμα: Συνέχεια των εξελίξεων στον αμερικανικό τραπεζικό κλάδο

Η ριζική αναδιάρθρωση του αμερικανικού χρηματοπιστωτικού κλάδου, στην οποία είχαμε αναφερθεί στις 18/9, συνεχίστηκε και την εβδομάδα που πέρασε. Οι τελευταίες δύο μεγάλες επενδυτικές τράπεζες της Wall Street, *Morgan Stanley* και *Goldman Sachs*, συνεχίζουν προς το παρόν την αυτόνομη πορεία τους, αφού, όμως, προηγουμένως μετατράπηκαν σε εταιρείες συμμετοχών (holding companies), γεγονός που θα τους επιτρέψει να δημιουργήσουν και τμήματα εμπορικής τραπεζικής, που θα δέχονται καταθέσεις. Εν ολίγοις, μετατρέπονται πλέον σε «καθολικές τράπεζες» (universal banks). Επιπλέον, η μεν πρώτη πώλησε ήδη το 20% των μετοχών της στην ιαπωνική *Mitsubishi*, η δε *Goldman Sachs* δέχτηκε «ένεση» ύψους 5 δις δολ. από τη *Berkshire Hathaway* του δισεκατομμυριούχου μεγαλοεπενδυτή Warren Buffett.

Εχθές (25/9), μία από τις μεγαλύτερες και πιο γνωστές εμπορικές τράπεζες των ΗΠΑ, η ιδρυθείσα το 1889 και εδρεύουσα στην Πολιτεία Ουάσινγκτων *Washington Mutual (Wa Mu)*, κατέρρευσε άδοξα, προκαλώντας αυτό που η σημερινή *Wall Street Journal* ονομάζει «τη μεγαλύτερη αποτυχία στην αμερικανική τραπεζική ιστορία», ξεπερνώντας το ιστορικό προηγούμενο της *Continental Illinois Bank* (1984), της οποίας τα κεφάλαια ήταν -τότε- 40 δις δολ.

Ειδικότερα, η *Washington Mutual*, που έχει 43.000 υπαλλήλους και 2.239 υποκαταστήματα λιανικής σε 15 Πολιτείες των ΗΠΑ (τα 700 περίπου στην Καλιφόρνια), είχε εκτεθεί και αυτή σε υπερβολικό βαθμό -οι πρώτες εκτιμήσεις κάνουν λόγο για

επισφάλειες ύψους άνω των 19 δις δολ.- στην αγορά των υψηλού ρίσκου στεγαστικών δανείων, με αποτέλεσμα η αξία της μετοχής της (και επομένως η χρηματιστηριακή της αξία) να έχει υποχωρήσει κατά 95% τους τελευταίους 12 μήνες. Αντιμετώπιζε μετά τις 16 τρέχοντος οξύτατο πρόβλημα ρευστότητας και αδυνατούσε πλέον να εκπληρώσει τις δανειακές υποχρεώσεις της, καθώς οι πελάτες της είχαν προχωρήσει σε μαζικές αναλήψεις ύψους 16,7 δις δολ. μέσα σε 10 ημέρες (ενώ το σύνολο των καταθέσεων της τράπεζας το περασμένο καλοκαίρι ανερχόταν σε 188 δις δολ.). Αν και είχε θέσει εαυτόν προς πώληση εδώ και μέρες, δεν είχε καταφέρει να βρει αγοραστή.

Τελικά, με μια ακόμη ομοσπονδιακή παρέμβαση, η *Washington Mutual* τέθηκε εχθές υπό τον αναγκαστικό έλεγχο της κρατικής FDIC (Federal Deposit Insurance Corporation), η οποία εγγυάται τις καταθέσεις στις ΗΠΑ. Εν συνεχεία, η FDIC μεταπώλησε, έναντι τιμήματος μόλις 1,9 δις δολ., όλες τις τραπεζικές δραστηριότητες της *Washington Mutual* στον τραπεζικό κολοσσό της Ν.Υόρκης *JP Morgan Chase*, ενώ τις υποχρεώσεις της τις αναλαμβάνει το κράτος.

Υπενθυμίζουμε ότι την άνοιξη του 2008 η *JP Morgan Chase* εξαγόρασε και την 5^η σε μέγεθος, αλλά με σοβαρά προβλήματα, επενδυτική τράπεζα των ΗΠΑ, *Bear Stearns*. Μετά την ανωτέρω εξέλιξη, η *JP Morgan Chase* -η οποία δημιουργήθηκε προ οκταετίας από τη συγχώνευση της εμπορικής *Chase Manhattan* και της επενδυτικής *J.P.Morgan*- είναι πλέον μία από τις δύο ισχυρότερες αμερικανικές τράπεζες, μαζί με τη *Bank of America*: διαθέτει 5.500 υποκαταστήματα και σχεδόν 900 δις δολ. σε καταθέσεις.

Το μέγα ερώτημα, πάντως, παραμένει εάν τελικά θα εγκριθεί ή όχι μέσα στο προσεχές Σαββατοκύριακο από το Κογκρέσσο -και εν συνεχεία εάν θα αποδώσει τους αναμενόμενους καρπούς- το ύψους 700 δις δολ. σχέδιο του Προέδρου Μπους για τη διάσωση του χρηματοπιστωτικού κλάδου ("*Bailout Plan*"), το οποίο τις τελευταίες ημέρες έχει δεχθεί ομοβροντία επικρίσεων, τόσο από πολιτικούς όσο και από οικονομολόγους.

Ο Προϊστάμενος
Νικόλαος Μπελιάς
Σύμβουλος ΟΕΥ Β

ΒΣ/βσ